

TÜRK PAMUK SANAYİİ VE İHRACAT OLANAKLARI

Dr. Ersin KANDEMİR (*)

I. Türkiye'de pamuk üretiminin tarihçesi :

Pamuğun Türkiye'de M.Ö. 330 yılına kadar geriye giden uzun bir tarihçesi vardır. Fakat pamuklu ziraat ve endüstrisindeki asıl gelişmeler 11. yüzyılda Selçuklu Türkleri, 14. yüzyılda da Osmanlılar zamanında olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğunda Pamuk ziraatı Amerika iç harbinin (1861) başlaması ile daha da gelişmiştir. İngiltere savaş dolayısı ile ihtiyacı olan pamuğu Amerika'dan alamayınca bunu Osmanlı İmparatorluğundan sağlamak istemiştir. Bu talebi karşılamak ve üretimi arttırmak için Amerika'dan ve Mısır'dan pamuk tohumu getirtilerek çiftçiye bedelsiz olarak dağıtılmıştır. Devletin daha birçok yardım ve teşvikleriyle pamuk ziraatının geliştirilmesine çalışılmıştır. Bunun sonucu olarak pamuk üretimi 1871 yılında 51.345 balyaya yükselmiştir. (1 balya net 478 libne = 216,5 kg. dir)

Meşrutiyetin ilânından sonra (1908) Pamuk ziraatine ve endüstrisine dahada çok önem verilmiş ve böylece 1914 yılında pamuk üretimi 160.000 balyaya ulaşmıştır. Daha sonra birinci Dünya Savaşı ve İstiklâl Savaşı yıllarında pamuk ziraatindeki gelişmeler durmuş hatta gerilemiştir.

Türkiye'de pamuk ziraatı ve endüstrisinde asıl büyük gelişme Cumhuriyetin kuruluşundan (1923) sonra başlar. Bu dönemde bir taraftan yeni dokuma fabrikaları kurulmuş, diğer taraftan başlıca pamuk üretim bölgelerimizden Çukurova'da Adana, Ege'de Nazilli Akdenizde Antalya Araştırma Enstitüleri ile diğer istasyon ve Devlet Üretim Çiftlikleri kurulmuştur. Ayrıca eğitim maksadıyla yabancı ülkelere teknik eleman gönderilmiş ve yabancı uzmanlar davet edilmiş ve böylece pamuk ıslah ve üretim tekniği üzerinde ilk ciddi ve bilimsel çalışmalara başlanılmıştır.

(*) Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi Asistanı.

dinin ekilmesi ile başlar. Daha sonra 1956 - 57 yıllarında Çukurova Bölgesinde Cöcer çeşidinin ekilmesi, 1962 - 63 yıllarında Ege Bölgesinde tamamen Cöcer, Çukurova'da kısmen Cöcer, kısmen Deltapine ve Antalya'da yalnız Deltapine çeşitlerinin geniş olarak ekilmeye başlaması elyaf, üretim ve verimini devamlı olarak artırmıştır.

III. Pamuk Üreticisi Ülkeler :

Bugün dünyada 50'den fazla pamuk üreten ülke arasında Türkiye'nin gerek üretim, gerekse birim alandan alınan ürün itibariyle önemli bir yeri vardır. 1970 - 71 Ekim ayında Dünyanın toplam pamuk ekim sahası 32.089.000 hektar, üretimi ise 11.164.000 tondu. Bu miktarların ekim sahası itibariyle % 84'ü, üretim itibariyle % 83'ü, asgari 500.000 hektar pamuk eken on ülkede toplanmaktadır. Türkiye, dünyanın en fazla pamuk üreten ülkeleri arasında ekim alanı itibariyle 9. üretimde 8. sırayı işgal etmektedir (1971 yılı itibariyle). 1973-74 yılında durum biraz daha değişmiş, Türkiye Dünya pamuk üretiminde 7. sırayı, İhracatta 3. sırayı, Hektar başına pamuk veriminde 4. sırayı almıştır.

Halen birim alandan alınan ürün itibariyle Dünya rekoru İsrail'in elinde bulunmaktadır. (Hektarda 1098 kg. olarak) Onu El Salvador 964 kg. ile izlemektedir. Ne varki bu ülkelerin pamuk ekim alanları son derece küçük olup birincisinin 37.000, diğerinin 57.000 hektar kadardır. Bu kadar küçük bir alanda böyle yüksek verim elde edilebilen lokal bölgeleri diğer bazı üretici ülkelerde de görmek mümkündür. Örneğin Antalya Bölgemizde 1971 yılında 38.575 hektar pamuk ekilmiştir. Bu sahanın % 93'ü sulanabilir durumdaydı. Hektar başına alınan ortalama verim 1075 kg. dir. Sadece sulanabilir topraklardan elde edilen ürün göz önüne alındığında verim hektar başına 1190 kg. ma yükselmektedirki, bu rakam dünya rekorunda üzerindedir.

Dünya pamuk üretiminde ilk on sıraya giren ülkeler arasında A.B.D. 2.384.000 ton üretimle en başta gelmektedir. Bu miktar dünya pamuk üretiminin % 20.7 sini oluşturmaktadır. Hindistan pamuk ekim sahası itibariyle 7.689.000 hektar ile başta gelmekle beraber üretim miktarında dünya üretiminin % 9.2 sini üretebilmekte ve 4. sırayı işgal etmektedir. A.B.D. de hektar verimi 490 kilogram iken Hindistan'da bu miktar 124 kiloğramda kalmaktadır.

Başlıca üretici ülkeler : A.B.D., Rusya, Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan, Brezilya, Pakistan, Uganda, Meksika, Mısır, Suriye, Sudan, İran ve Türkiyedir.

Pamuk, uluslararası emtea ticaretinde başta gelen birkaç üründen birisidir. Memleketimiz yönünden de özellikle son yıllarda en fazla döviz getirebilen birkaç ihrac maddemizden biri haline gelmiş bulunmaktadır.

Dünyada halen (1974 yılı itibariyle) 59.9 milyon balyayı tüketecek bir piyasa vardır (bir balya 216.5 kg. dır). 1974 yılından önceki yıllarda üretimle tüketim arasında yıllara göre farklılıklar arz eden, 1,5 ilâ 2 milyon balyalık bir stok bulunmaktaydı. Dünya pamuk üretimi yıllara göre miktar itibariyle değişiklikler arz etmektedir. Dünya pamuk borsalarında fiyatların yükseldiği yılları takip eden yıllarda genellikle üretimde fazlalıklar görülmekte fakat bu fiyat yükselişleri bir sonraki yıllarda meydana gelen fazla üretim neticesinde düşüşler arz etmektedir. Şüphesiz bu artış ve azalışlara iklim şartları, pamuk üretici ülkelerdeki politik durumlar, pamuğu hammadde olarak satın alan endüstri ülkelerinin içinde buldukları durumlar v.s. gibi birçok faktör tesir etmektedir. Üretimle tüketimin takriben üçte biri (18 milyon balyası) ithalat ve ihracat yolu ile dünya ticaretine konu olmakta, üçte ikisi üretici ülkelerin kendi iç tüketimlerinde kullanılmaktadır. Türkiye'de ise durum bunun tersinedir. Son yıllarda 2.4 milyon balyayı aşan üretim hacmimiz yanında iç tüketim oranı 800.000 balya civarında bulunmaktadır. Demekki dünya, üretiminin üçte biri ihrac edildiği halde, Türkiye üçte ikisini ihrac etmekte veya etmek zorunda bulunmaktadır. Dünya pamuk üretiminin 46 milyon balyası 10 ülkede üretilmektedir. Bunlar sırasıyla A.B.D., Brezilya, Meksika, Hindistan, Pakistan, S.S.C.B., Kızıl Çin, Mısır, Sudan ve Türkiye'dir. Bu ülkeler içinde iç tüketim oranı üretiminin üçte birini geçmeyen tek ülke Türkiye'dir. Şu halde rakip ülkeler arasında ihracatını en fazla geliştirmek zorunda olan ülke Türkiye'dir.

Türkiye ihracatı geliştirme konusunda son yıllarda oldukça önemli gelişmeler kaydetmiştir. 1963 yılında 572 bin balyalık ihracatı ile 8. sırayı almakta iken 1971 yılında 1.4 milyon balyalık bir ihracat düzeyine ulaşmış ve A.B.D., Rusya ve Mısır'dan sonra Dünyanın 4. büyük ihracatçı ülkesi olabilmıştır. 1974 yılında Mısır'da geride bırakarak 3. duruma gelmiştir.

Başlıca pamuk ithalatçı bölgesi olan Batı Avrupa'nın (Sosyalist ülkeler hariç) 2.259.000 balyası on ülkeden ithal edilmekte, Türkiye 868.000 balya ile Batı Avrupa'ya en fazla ihrac eden ülke durumunda bulunmaktadır. Türkiye'yi 469.000 balya ile A.B.D., 295.000 balya ile Mısır, 285.000 balya ile Brezilya, 251.000 balya ile Sudan ve 208.000 balya ile Rusya takip etmektedir.

3. Alıcının isteğine uygun mal hazırlama konusundada Türkiye rakiplerine kıyasla geride sayılmamaktadır. Özellikle son yıllarda alıcı piyasalarında en çok şikayet konusu olan pamuğumuzun içerisinde bulunan yabancı madde oranının, şikayet konusu olmaktan çıktığı balyaların eskiye nazaran daha iyi hazırlandığı, ithalatçı ülkelerdeki alıcıların bizzat kendileri tarafından belirtilmektedir.

Pamuk ihracatı devlet denetiminde ilgili meslek kuruluşlarınca (Çukabirlik, Antbirlık, Tariş gibi). Kalite kontrolü devletçe ve titizlikle yapılmaktadır.

Taahhütlere sadakat ve zamanında mal teslim etme konusu ise üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir konudur. Maalesef zaman zaman şikayetlere sebep olan çeşitli aksaklıklar olmaktadır. Bu aksaklıkların sebepleri çeşitlidir. Yurdumuzda son yıllarda sık sık meydana gelen devalüasyonlar ve bunların neticesi ortaya çıkan kur farkları genellikle ihracatçılar yönünden olumsuz neticeler ortaya çıkarmakta, merkez bankasında işlemlerin uzamasına sebebiyet vermekte ve bu ve benzer durumların meydana getirdiği aksaklıklar alıcıların haklı şikayetleri ortaya çıkmakta, bu durum ise dış ticari itibarımızı zaman zaman zedelemektedir.

4. Satışta üzerinde en önemli şekilde durulan konulardan biride dünya fiyatlarına paralel bir fiyat seviyesinde satış yapma konusudur. Türkiye dünya pamuk alıcı piyasalarının en önemli müşterilerinden biri olduğuna göre bu piyasalarda dengeli bir fiyat politikası takip ederek güven kazanması gerekmektedir. İhrac fiyatı tesbiti hususunda realist maliyet ve kazanç ilkeleriyle dünya alıcı ve satıcı fiyatlarının hareketleri yakından izlenmekte ve mümkün olan en düşük stoku elde bulundurmak suretiyle en yüksek fiyattan mal satmak satış politikamızın hedefi olmaktadır. Fakat tatbikatta bazı hatalar ortaya çıkmakta, devletin fiyatlara müdahalesi çeşitli bürokratik formalitelerin uzaması sonucu, birçok satış sezonlarında dünya piyasalarına geç girmek ve beklenen ön satışlardan yoksun kalmak durumunu ortaya çıkarmaktadır.

5. Alıcı piyasalarla teknik ve ticari konularda temasta bulunmak pamukçuluğumuzun gelişmesi bakımından önemli bir konudur. İhracatçılarımız hernekadar müşterileriyle teması devam ettirmekte iseler de, dünya ticaretine hakim olan borsa kurallarını, kalite kontrollerini, spekülasyon hareketlerini iyi izleyemediklerinden çoğu zaman satışlarda resmi ve gayriresmi zararlara uğramaktadırlar. Bu durumların düzeltilmesi için ihracatçı birlikleri ve borsalara büyük görevler düşmektedir.

V. Türkiye Pamuklu Dokuma Sanayii

Anadolu'ya dokuma sanayii Selçuklular tarafından getirilmiştir. Dokuma ticaretiyle kazanılan ve geliştirilen tecrübe öncelikle Adana, Alaşehir, Denizli, Sivas yörelerinde el dokuma sanayii haline dönüştürülmüştür. Zamanla Bursa, İstanbul, Malatya, Diyarbakır, Urfa, Mardin yöreleri çeşitli nitelikteki bez, kadife, basma, diba, alaca gibi dokuma mamullerinin üretiminde başarılı örnekler vermişlerdir. Dış ticarete açık olarak geliştirilen dokuma sanayii özellikle 18. yüzyılda siyasal bunalımların ve yabancılara tanınan kapütülasyonların etkisiyle gerilemiştir. Bu arada Avrupa ülkelerinde makina ile üretimin gerçekleştirilmesi el dokumacılığına dayanan sanayimizi dahada geriletmiş ve dokuma ürünlerinin ithalatı başlamıştır. Tanzimat devrinde makina ile üretim konusunda gelişmeler meydana gelmiş ve özellikle ordunun ihtiyaçlarına dönük kamu tesisleri kurulmuştur. İstanbul feshane fabrikası (1835), İzmit çuha fabrikası (1845), Hereke pamuklu ve ipekli fabrikası, Bursa ipekli mensucat fabrikası Balıkesir aba fabrikası, devlet tarafından faaliyete geçirilmiştir. Özel fabrikalar daha çok yabancı uyruklu şahısların önderliğinde kurulmuştur. Basmahane fabrikası (1850), İzmir Pamuklu mensucat (1850), İzmir şark sanayii (1885), Yedikule iplik fabrikası (1889), Tarsus Mavromati fabrikası (1887), Adana Tirpani fabrikası (1904), ve Tarsus Rasim bey fabrikası (1911), Adana Simyonoğlu fabrikası özel şahıslar tarafından kurulan başlıca tesislerdir. Bütün bu tesislere rağmen yurt içi talep karşılanamamış ve ithalat devam etmiştir. Sanayileşmede başarısızlık yün, ipek kozası, pamuk gibi yurt içi hammaddelerinin ihracını hızlandırmıştır. Sanayi islah komisyonlarınınca (1862, 1864, 1866) alınan koruma tedbirleri yeterli olamamış ve 1908 yılına kadar bu sanayi kolundaki çöküntü devam etmiştir. Hereke, Feshane ve Basmahane (bugünkü Bakırköy) hariç diğer bir kısım tesisler kapanmak zorunda kalmıştır. Sanayileşmenin teşviki için yapılan denemeler olumlu sonuçlar vermemiştir. 1913 - 15 yıllarında yapılan bir sayımın sonuçlarına göre 1913 yılı yurt içi talebinin pamuk ipliğinde % 20,6'sı, pamuklu dokumada % 9,5'u yurt içi üretimle karşılanabilmiştir.

Dokuma ve giyim sanayii Cumhuriyet dönemine beş tanesi yabancıların ve azınlıkların elinde olan sekiz pamuk ipliği fabrikası ile girmiştir. Bu fabrikaların toplam iş sayısı 82.044, ve tezgâh sayısı 762 olarak bilinmektedir.

Cumhuriyet dönemi ile başlayan sanayileşme çabaları ve 1927 tarihli sanayii teşvik kanununun sağladığı çeşitli teşvik tedbirleri özel teşebbüse yeterli dinamizmi verememiş bunun üzerine devlet dokuma sanayiinde öncülük görevini yüklenerek 1933 yılında Sümerbank'ı kurmuştur.

Türk Pamuklu sanayiinde ilk gelişme 1933 yılında Sümerbank'ın kurulması ile başlar. Kayseri, Nazilli, Malatya Bakırköy ve Ereğli dokuma fabrikaları Sümerbank'ca kurulmuştur. Özel sektörün pamuklu dokuma sanayiine yönelmesi 1950'den sonra başlar. 1945 yılında özel sektörün elinde bulunan 140.000 iğ, 1956'da 465.000, ve 1971 de 900.000 iğe yükselmiştir. Dokuma kapasitesinde de aynı capta bir gelişme olmuş, 1949 da 3.000 olan tezgâh sayısı 1971 de 22.000'e ulaşmıştır.

Pamuklu Dokuma Sanayii dengeli bir gelişme ortamına ancak 1969 yılından itibaren girebilmiştir. Bu tarihte alınan ihracatı ve yatırımları teşvik tedbirleri ile 1970 develüasyonu, fazla kapasitenin ihracatta kullanılmasını ve özel sektörün bu sanayi koluna yatırımlarının hızla artmasına sebep olmuştur.

1969 yılından önceki 10 - 15 yıllık dönemde ise istikrarlı bir gelişme sağlanamamış, aşırı rekabet sektörün yatırım gücünü zayıflatmış, kapasite yetersizliği sorununu ortaya çıkarmıştır.

Pamuk ipliği ve pamuklu dokuma sanayiinin 1964, 1970 ve 1971 yılları kapasite - talep dengeleri şöyledir.

Pamuk İpliği :

Tablo : 1

	1964	1970	(Ton) 1971
Kapasite (*)	157.000	190.000	195.000
İç Tüketim	110.000	170.000	175.000
İhracat	3	17.000	20.000
Kapasite kullanma oranı	% 72	% 98	% 100

(*) Motorlu el tezgâhları hariç.

Pamuklu Dokuma :

Tablo : II

	1964	1970	(milyon metre)
Kapasite (*)	846	950	955
İç tüketim	540	890	910
İhracat	20	20	25
(milyon dolar)	2,9	4,8	7,8
Kapasite kullanma oranı	% 66	% 96	% 98

(*) Motorlu el tezgâhları hariç.

İşletme Sayısı :**Tablo : III**

	1964	1970	1971
1. İplik-Dokuma-Terbiye	27	31	32
2. İplik Dokuma	22	19	18
3. İplik	25	22	27
4. Dokuma (*)	43	43	?

1971 yılında çalışır durumda bulunan 1.300.000 iğın % 60'ı birinci gruba giren işletmelerde bulunmakta idi. İplik yatırımlarının daha hızlı gelişmesi sonucu, bu oran 72 yılında % 50'ye düşmüştür. Bu gruba giren işletmelerde ortalama iğ sayısı 25.000 dir.

İşletme Büyüklükleri :**Tablo : IV****Toplam iplik kapasitesi içindeki paylar**

	1964	1971	1974 (%)
50.000 iğden büyük	5	5	32
25.000 - 50.000 arası	34	34	35
10.000 - 25.000 arası	37	43	24
10.000 iğden küçük	24	18	9

İplik işletmelerinde asgari optimum sayılan 25.000 iğ üzerindeki tesislerin toplam kapasite içindeki payının, 1971 yılında % 39 dan 1974 yılında % 67'ye yükselmesi, son yıllarda takip edilen politika-nın bir başarısı sayılabilir.

500 tezgâhın üzerindeki işletmelerin toplam tezgâh sayısı içindeki payı 1964'de % 29'dan 1971 de % 39'a yükselmiştir. Bu gruba giren işletmelerin ortalama tezgâh sayısında 1964 - 71 döneminde bir değişiklik olmamıştır. Ortalama 780 tezgâh civarında kalmıştır.

Bölgesel Dağılım :

İplik üretim kapasitesinin bölgeler itibariyle dağılımı şöyledir :

Tablo : V**(Toplam iplik kapasitesinin yüzdesi olarak)**

	1964	1971	1974
İstanbul	23	24	21
Güney Anadolu	29	30	35
Ege	24	25	27
Diğer Bölgeler	24	25	27

Kamu, Karma, Özel sektör dağılımı :

Tablo : VI
İplik kapasitesinin dağılımı

	1964 iş sayısı	%	71 iş sayısı	%	74 iş sayısı	%
Kamu	238.000	25	295.000	23	420.000	23
Özel	638.000	66	845.000	65	1.270.000	69
Karma	90.000	9	160.000	12	160.000	8
	966.000		1.300.000		1.850.000	

Özel sektör mülkiyetindeki işlerin 1964 - 74 döneminde bir misli artması, bu sektörün toplam kapasite içindeki payını % 69'a yükseltmiştir.

1971 yılı pamuk ipliği ihracatı, istekli bir dış pazara rağmen kapasite yetersizliğinden ötürü 20.000 tonu aşamamıştır. İplik iç pazarı kısıtlı olduğundan kapasite yetersizliği iç pazar fiyatlarını fazla etkilememiş, iç pazar fiyatları ihrac fiyatlarına paralel olarak değişiklikler göstermiştir. 1972 - 74 yıllarında pamuklu dokuma iç tüketim artış hızı % 7 civarında yükselmiştir.

Dokuma ve terbiye kapasitesinde 1974 yılına kadar gerçekleşen artışlar iç tüketimdeki artışı karşılayamamış bu yüzden iç pazar fiyatları artmaya devam etmiştir. İplik sektörünün aksine pamuklu dokumada, ihracatın iç pazar hacmine oranı oldukça (% 3) düşüktür. Bu nedenle iç pazar fiyatları ihrac fiyatlarından bağımsız olarak artmış, ihracat nisbi çikiciliğini giderek kaybetmektedir. Konfeksiyon mamullerinde pamuklu dokumaya benzeyen bir durum vardır. Konfeksiyon mamulleri ihracatı kapasite yetersizliğinden ötürü hızlı bir gelişme gösterememiştir.

Türk pamuklu sanayiinde ithalat ikamesi ile başlayan gelişme, 1963 yılında çıkarılan ihracatta vergi iadesi uygulamasına olanak sağlayan 261 sayılı yasa ve yatırım indirimleriyle ilgili gümrük muafiyetleri bu sektörün giderek gelişmesini sağlamıştır. Halen ülkemiz ürettiği pamuğun büyük bir kısmını ham pamuk olarak dünya pazarlarına, özellikle batı avrupa ülkelerine ihrac etmekte diğer taraftan seneden seneye artış gösteren miktarlarda ham bez, pamuk ipliği, pamuklu dokuma ve pamuklu konfeksiyon malları ihrac etmektedir. Ham pamuk ihracı yerine ürettiğimiz pamukların yurdumuzda işlenerek ih-

raç edilmesi şüphesiz ki milli ekonomimiz ve istihdam olanakları açısından çok daha yararlıdır. Bu konuda yapılan çalışmalar oldukça iyimser bir tablo çizmektedir. Ham pamukta olduğu gibi pamuk ipliği ihracatımızda da en önemli müşterilerimiz Batı Avrupa memleketleri, özellikle ortak pazar ülkeleridir. Pamuk ipliği ihracatımız 1970 yılından 1974 yılına kadar yılda ortalama % 20 oranında bir artış göstermiştir. 1972 yılında toplam ihracatımız 23.628 ton, ihracatımızın kapasitemiz içindeki payı % 13,4, 1973 yılında toplam ihracat 23.780 ton, kapasite içindeki payı % 15,9, 1974 yılında 33.411 ton, kapasite içerisindeki payı % 43'dür. Artan kapasite nedeniyle ihracatın toplam kapasite içerisindeki payı 1975'te % 8,7'ye düşmüştür. Bu yıl için pamuk ipliği ihracatımız (1975 yılı) 59.527.517 dolardır.

Pamuk ipliği ihracatımızın önemli bir kısmının Ortak pazar ülkelerine yapıldığını belirtmiştik. Malûm olduğu üzere şimdi A.E.T. 9 ülkeden oluşmaktadır. Bizim ihracatımız bu dokuz ülkeden altısına yönelik bulunmaktadır. (İngiltere, İtalya, Fransa, Hollanda, Belçika, Almanya) Bu ülkelere 1970 yılında ihracatımızın % 74'ü, 1971 yılında % 82,8'i 1972 de % 90,3, 1973 yılında % 81,9 ve 1974 yılında % 78,7 yapılmıştır. Ortalama olarak 6 ortak pazar ülkesinin ithalatının % 11,9'unu Türkiye karşılamaktadır.

Ortak Pazar ülkelerinin pamuklu dokuma ithalatları içinde Türkiye'nin payına bakacak olursak, pamuk ipliğindeki oranlarla kıyaslanmayacak derecede düşük olduğunu görürüz. Türkiye'nin payı 1970 yılı için % 0,8, 1971 % 1,1, 1972 yılı % 3,5, 1973 yılı % 3,4 ve 1975 yılında % 2,3 düşmüştür. 1970 - 74 döneminde pamuklu dokuma ihracatımızın ortalama % 41'ini ham bezler, % 31'ini çeşitli kumaşlar oluşturmuştur.

Konfeksiyon mallar ihracatında da durum pek parlak değildir. Ülkemiz konfeksiyon sanayiinde henüz çok yenidir. Kapasitenin büyük kısmı iç tüketimde kullanılmakta, zaman zaman dışarıdan vaki olan talepleri karşılamak üzere çok az miktarda istenen çeşitlerin gönderilebilmesi için imalat yapılması gerekmektedir. Halbuki imalatçılarımız bu talep edilen az miktardaki malları üretmek için mevcut kurulu imalat düzenlerini bozmak istememekte, bu da mallarımızın dış pazarda değerlendirilme, tanıtılma olanaklarını kısıtlamakta ve olumsuz bir durum ortaya çıkmaktadır. Dış pazarlarda mallarımızı tanıtmaya işi oldukça büyük sabır ve çok dikkatli bir çalışmayı gerektirmektedir.

Bugün için ham pamuk ve pamuk ipliği ihracatında A.E.T. ülkelerini en güvenilir pazarlar olarak görmekteyiz. Yurt içinde Pamuk

Dr. Ersin Kandemir'in Seminerinde Sorulan Sorular ve Verilen Cevaplar.

Sacid ADALI : Semineriniz ve verdiğiniz izahası için çok teşekkür ederiz. Benim Bir sorum var :

Türkiye'de son zamanlarda özellikle pamuk yetiştiren bölge olarak Çukurovada pamuk yerine buğday ikamesi düşünülmektedir. Bunun Umumi, Millî iktisadiyatımız içindeki rolü ne olabilecektir?

Ersin KANDEMİR : Yurdumuzda, bütün pamuk üreten ülkelerde olduğu gibi pamuğun ekim alanını seneden seneye büyük artış arz etmektedir. Dünya piyasalarında fiyatlar bazan yükselmekte, bazanda büyük düşüşler kaydedilmektedir.

Yurdumuzda pamuk ekim sahası devlet politikası olarak yıldan yıla artış arz etmekle beraber bazı yıllarda dünya piyasalarında pamuk fiyatlarının büyük düşüşler kaydetmesi üzerine pamuk destekleme alımlarına göre Tarış, Antbirlik ve Çukobirlik gibi büyük tüketici kooperatifleri durumu hükümete bildirmekte ve bir sene sonraki destekleme fiyatlarını çok düşük tutma yoluna gidilmektedir.

Bu fiyat tesbitinin bir sezon önce ilanı ister istemez çiftçiyi tedbir alma yönünden şartlandırmakta kendisi için daha uygun ürün ekme yoluna gitmektedirler. Herhalde sebep bundan ileri gelmektedir kanımızca.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Bela Balassa (Çeviren : Oktay Kozluca), Gelişmekte Olan Ülkelerde Sanayiin Korunması, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayını, No : 1977-3, İstanbul, 1977.
2. Cillav Haluk, Türkiye Ekonomisi, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Yayını, No : 266, İstanbul, 1970.
3. Türkoğlu Abdullah, Endüstri Hammaddeleri ve Enerji Kaynakları, II. Kitap, İskender Matbaası, İstanbul, 1965.
4. Zaim Sabahattin, İstanbul Mensucat Sanayiinin Bünyesi ve Ücretler, İstanbul İktisat Fakültesi Yayını, No : 83, Sermeç Matbaası, İstanbul, 1956.
5. İhracata Yönelik Türk Pamuklu Tekstil Sanayii ve Sorunları Semineri, Teblig ve Tartışmalar., Türkiye Sınal ve Kalkınma Bankası Yayını, No : 9, İstanbul, 1977.
6. Pamuk Sorunu, Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği Yayını, No : T/74 12-10, İstanbul, Aralık 1974.
7. Tarımsal Ürünlerde Fiyatlar ve Destekleme Politikası Semineri, İzmir Ticaret Odası ve Ticaret Borsası, No : 10, İzmir, 1973.
8. Türkiye ve Ortak Pazar Ülkelerinde Pamuklu Tekstil Endüstrileri, Türkiye Sınal Kalkınma Bankası Yayını, No : 5, İstanbul, Ocak 1976.
9. Uluslararası Pamuk ve Pamuklu Sanayii Semineri, İzmir, 1972.